

**NEFORMÁLNÍ SETKÁNÍ MINISTRŮ V TOLEDU
K DEKLARACI O ROZVOJI MĚST**

Toledo, 22. června 2010

PREAMBULE

Dne 22. června 2010 se ve španělském Toledu, v reakci na výzvu učiněnou španělským předsednictvím Rady Evropské unie (EU), a v rámci neformálního setkání ministrů pro bytovou politiku a urbánní rozvoj (21.–22. června), konalo zasedání neformálního setkání ministrů k rozvoji měst, jehož hlavním tématem byla „integrováná regenerace měst“. Setkání se rovněž zúčastnil evropský komisař pro regionální politiku a poslanci Evropského parlamentu (EP), zástupci Výboru regionů (VR), Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV), Evropské investiční banky (EIB), jakož i zástupci tří kandidátských států pro vstup do EU, a Norsko a Švýcarsko a řada pozorovatelů a organizací působících v oblasti urbánního rozvoje.

Toto setkání se konalo na pozadí celosvětové finanční, hospodářské a sociální krize, která má významný dopad na evropskou ekonomiku a také na kvalitu života obyvatel. Evropská města v krátkodobém a střednědobém horizontu čelí zásadní výzvě tuto krizi překonat a vyjít z ní silnější; čelí však také další strukturálnímu a dlouhodobým výzvám – globalizaci, změnám klimatu, vyvíjení tlaku na zdroje, migraci, stárnutí a demografickým změnám atd. Tyto faktory mají silný dopad na městskou ekonomiku, zhoršování prostředí ve městech, rostoucí rizika sociální polarizace a sociálního vyloučení atd., které je nutno řešit zároveň. Výzvy jsou důrazným připomenutím, příležitostí vytyčit pevný kurz vycházející ze zásad integrovaného, inteligentního, udržitelného, soudržného rozvoje měst podporujícího začlenění, jakožto jediný způsob jak dosáhnout větší hospodářské konkurenceschopnosti, ekologické účinnosti, sociální soudržnosti a občanského pokroku v evropských městech a zajistit kvalitu života občanů a blahobyt v současnosti i v budoucnu.

S ohledem na:

- Lisabonskou smlouvu, kterou se mění Smlouva o Evropské unii a Smlouva o založení Evropského společenství, podepsanou v Lisabonu dne 13. prosince 2007 a která vstoupila v platnost 1. prosince 2009;
- strategii „EVROPA 2020“, schválenou Radou Evropské unie dne 17. června 2010 navazující na sdělení Komise „EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní, udržitelný růst podporující začlenění“ ze dne 3. března 2010 (KOM(2010)135); a obnovenou „Strategii udržitelného rozvoje EU“, přijatou Radou Evropské unie dne 15.-16. června 2006;
- pracovní dokument vrchních ředitelů pro regionální politiku „Podpora urbánní dimenze – analýza operačních programů spolufinancovaných z Evropského fondu pro regionální rozvoj (2007–2013)“ z listopadu 2008 a příručku Komise k „Urbánní dimenze v místních politikách pro období 2007–2013“ aktualizované v prosinci 2009;
- sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Výboru regionů a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru s názvem „Zelená kniha o územní soudržnosti - Učinit z územní rozmanitosti přednost“ ze dne 6. října 2008 (KOM(2008)616);
- usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. března 2009 k *Zelené knize o územní soudržnosti a stavu diskuse o budoucí reformě politiky soudržnosti* (2008/2174(INI)); zprávu Evropského parlamentu ze dne 24. března 2009 o *urbánní dimenzi politiky soudržnosti v novém programovém období* (2008/2130(INI));
- stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV) k „*potřebě uplatňovat integrovaný přístup k obnově měst*“ (EHSV 760/2010), schválené dne 26. května 2010;
- stanovisko Výboru regionů k „*role obnovy měst v budoucím urbánním rozvoji v Evropě*“ schválené na jeho plenárním zasedání ve dnech 9.–10. června 2010;
- Barcelonskou agendu „*Směrem k evropské místní agendě*“, schválené na Evropském summitu místních samospráv, který se konal ve dnech 22.–24. února 2010;
- sdělení Komise „*Akční plán pro urbánní mobilitu*“ (KOM(2009)490 v konečném znění) přijaté dne 30. září 2009 a na základě Zelené knihy Komise „*Směrem k nové kultuře městské mobility*“ (KOM(2007)551 v konečném znění);
- závěry předsednictví z neformálního setkání ministrů pro regionální politiku, které se konalo v Zaragoze dne 19. února 2010; závěry o víceúrovňovém řízení z neformálního setkání ministrů k územní politice, které se konalo v Malaze dne 16. března 2010, a závěrečné komuniké 18. neformálního setkání ministrů odpovědných za bytovou politiku, které se konalo v Toledu dne 21. června 2010;
- dokumenty z posledního neformálního setkání ministrů pro urbánní rozvoj, zejména: „*Akční program z Lille*“ přijatý na neformální Radě ministrů odpovědných za urbánní záležitosti, která se konala v Lille dne 3. listopadu 2000; „*Urban Acquis*“ přijatý na neformální Radě ministrů odpovědných za územní soudržnost, která se konala v Rotterdamu dne 29. listopadu 2004; „*Bristolská dohoda*“ přijatá na neformální Radě ministrů o udržitelných společenstvích, která se konala v Bristolu ve dnech 6.–7. prosince 2005; „*Územní agenda EU – Směrem ke konkurenceschopnější a udržitelnější Evropě rozmanitých regionů*“ a „*Lipská charta o udržitelných evropských městech*“, které byly přijaty na neformální Radě ministrů odpovědných za územní plánování a rozvoj měst, která se konala v Lipsku ve dnech 24.–25. května 2007; „*Deklarace z Marseille*“ přijatá na neformálním setkání ministrů odpovědných za urbánní rozvoj dne 25. listopadu 2008;

ministři příslušní pro rozvoj měst dohodli a schválili následující znění:

TOLEDSKÁ DEKLARACE:

A. K ŘEŠENÍ AKTUÁLNÍCH MĚSTSKÝCH VÝZEV A ZAVÁDĚNÍ

STRATEGIE EVROPA 2020 DOSAŽENÍM INTELIGENTNĚJŠÍHO, UDRŽITELNĚJŠÍHO ROZVOJE MĚST PODPORUJÍCÍHO VĚTŠÍ SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ.

Berouce v úvahu urbánní dimenzi současné krize a budoucí výzvy, které před evropskými městy stojí, ministři podrobně posoudili strategii Evropa 2020 a následně zdůraznili potřebu podpory inteligentnějšího, udržitelnějšího rozvoje měst, který podporuje větší sociální začlenění, v evropských městských oblastech, velkoměstech a městech.

A.1. Udržitelnost integrovaného přístupu v politice urbánního rozvoje a potřebě všeobecného porozumění tomuto přístupu.

Za účelem dosažení tohoto inteligentnějšího, udržitelnějšího městského rozvoje podporujícího větší sociální začlenění, ministři opětovně potvrdili platnost závazků a zásad přijatých během předchozích ministerských setkání, a zdůraznili zejména integrovaný přístup v urbánních politikách jako jeden z hlavních nástrojů. Integrovaný přístup by měl napomoci pokroku v souladu s cíli strategie Evropa 2020, zvláště při současném stavu vzácných zdrojů, v němž se zdá být nezbytné dosáhnout více s menším objemem prostředků. V tomto ohledu rovněž potvrdili úlohu, kterou města hrají v dosahování těchto cílů, a vyzvali ke skutečnému partnerství s městy při naplňování strategie Evropa 2020.

Nicméně ministři dospěli k závěru, že k tomu, aby bylo možno čelit těmto důležitým urbánním výzvám, je třeba plně vyvinout, implementovat a uvést do praxe zásady dohodnuté na posledních setkáních, které se konaly v Lipsku a Marseille. Ministři se shodli, že k pokračování v této nastoupené cestě by bylo žádoucí dospět ke shodě v pochopení integrovaného přístupu k urbánnímu rozvoji. V tomto ohledu vzali na vědomí klíčové prvky, pospané v „*Referenční dokument k integrované regeneraci měst a strategickému potenciálu pro inteligentnější a udržitelnější městský rozvoj v Evropě, podporující větší sociální začlenění*“ (*Toledo Reference Document on integrated urban regeneration and its strategic potential for a smarter, more sustainable and socially inclusive urban development in Europe*) a poděkovali španělskému předsednictví za přípravu tohoto cenného dokumentu. Na základě této společné dohody vyjádřili ministři úmysl, podporovat dohodu v maximálním rozpětí svých kompetencí. Dále se ministři shodli na prozkoumání možnosti vypracování minimálního obecného souboru ukazatelů, v nichž by se odrazila společná shoda integrovaného přístupu a ukazatele městské udržitelnosti.

A.2. Význam integrované regenerace měst a její strategický potenciál pro inteligentnější, udržitelnější městský rozvoj v Evropě podporující sociální začlenění.

Aby se model inteligentnějšího, udržitelnějšího města podporujícího sociální začlenění stal skutečností, ministři zdůraznili význam:

- zavedení integrovaných strategií urbánního rozvoje s ucelenou vizí města a jejich zasazení do územní perspektivy, které rovnoměrně podporuje všechny dimenze udržitelného rozvoje měst integrovaným způsobem jak v nové, tak ve stávající městské výstavbě;
- přihlédnout k potřebě zvýšení ekonomické výkonnosti, ekologické účinnosti a sociální soudržnosti měst takovým způsobem, aby bylo dosaženo obecných a specifických dílčích cílů¹, vymezených ve strategii Evropa 2020. Účelem je reálná implementace inteligentnějšího, udržitelnějšího modelu, který podporuje větší sociální začlenění, promítající se na existující městská prostředí;
- zajištění kvality života občanů a blahobytu ve všech stávajících komunitách a sousedstvích; potřeby zapojení obyvatel do rozvoje měst prostřednictvím občanské účasti a současně vyzdvihli i význam jejich spojení s ostatními zainteresovanými osobami a skupinami (sukromý sektor, občanská společnost atd.) jakožto zásadních zdrojů integrovaného přístupu;

¹ Tj.: 75 % obyvatelstva ve věku 24–64 let by mělo být zaměstnáno; 3 % HDP EU by mělo být investováno do výzkumu a vývoje; měly by být splněny energetické cíle v oblasti ochrany klimatu 20/20/20 (včetně dosažení o 30 % většího snížení emisí, jsou-li vhodné podmínky) snížení podílu předčasných odchodů ze škol pod 10% a dosažení nejméně 40%-ního podílu mladší generace s terciálním vzděláním; a snížení počtu lidí ohrožených chudobou na méně než 20 milionů.

- zohlednění klimatických změn, tak, jak to vyjadřuje strategie Evropa 2020 a deklarace z Marseille;
- podpory obnovy a renovace stávajícího bytového fondu z různých hledisek, jak to zdůraznilo závěrečné komuniké z 18. neformálního setkání ministrů pro bytovou politiku, které se konalo v Toledu dne 21. června 2010;
- respektování závazků stanovených v Lipské chartě se zvláštním ohledem na „*znevýhodněná sousedství v rámci města, jakožto celku*“, zaměřené na vhodné vzájemné sladování jejich konkrétních cílů² tak, aby byla zmírňována sociální polarizace;
- celkové kvality urbanistického plánu, která je určena kvalitou veřejných prostranství, městské krajiny a architektury, jako nezbytného požadavku pro vytvoření příjemného prostředí pro městské obyvatelstvo a také pro celkovou atraktivitu a konkurenceschopnost města;
- vhodnosti a účinnosti územního a městského plánování jako politického nástroje k prosazování integrace ekologických, sociálních a hospodářských cílů;
- udržitelné obnovy měst a plánování kompaktní regenerace³ jako strategie pro zamezení využívání nezastavěných ploch a přírodních oblastí k výstavbě a pro zajištění jejich ochrany před rozrůstáním se měst.

Ministři se proto shodli na zdůraznění strategické role Integrované regenerace měst, zasazené do širší koncepce Integrovaného urbánního rozvoje, jakožto jednoho z důležitých hledisek pro dosažení výše uvedených cílů.

Následně vzali ministři na vědomí související doporučení nastíněné ve výše zmíněném „*Referenčním dokumentu*“ k Toledské deklaraci, uznávající jeho hodnotu, pokud jde o společnou shodu na této koncepci a na budoucí spolupráci mezi členskými státy, Evropskou komisí, dalšími orgány EU a zainteresovanými subjekty. Ministři se dohodli na prosazování – v rámci svých příslušných kompetencí, v úzké spolupráci s městy, a tam, kde je to na základě situace v jednotlivých členských státech relevantní, – Integrované regenerace měst jako strategického nástroje pro dosažení inteligentnějšího a udržitelnějšího městského modelu podporujícího sociální začlenění, a zejména na tom, řešit současné městské výzvy a uskutečnit cíle strategie Evropa 2020 ve stávajících městských strukturách a zástavbě.

B. O PODPOŘE POKRAČOVÁNÍ MARSEILLESKÉHO PROCESU A IMPLEMENTACI EVROPSKÉHO REFERENČNÍHO RÁMCE PRO UDRŽITELNÁ MĚSTA (RFSC).

Na základě marseillského prohlášení o potřebě dále podporovat udržitelný rozvoj měst a integrovaný přístup a implementovat zásady Lipské charty na místní úrovni; vznikla v letech 2009 - 2010 pracovní skupinou (MS/I WG) vedená Francií, která postupně vytvořila Evropský referenční rámec pro udržitelná města (RFSC)⁴.

V souvislosti s tím ministři:

- poděkovali všem zúčastněným, a zejména Francii za jejich podíl a účast na procesu;
- přivítali a ocenili dosud odvedenou práci, uvědomující si přidanou hodnotu RFSC jako operačního nástroje pro středně velká a malá města, kterým RFSC dobrovolně pomáhá při vývoji integrovaných strategií, politik a projektů udržitelného rozvoje měst;
- znovu navázali na marseillské prohlášení, že RFSC je založen na kolektivním a otevřeném procesu, a má být zastřešujícím, adaptabilním, otevřeným a nezávazným nástrojem pro

² Kterými bylo: „*sledování strategií pro renovaci fyzického prostředí, včetně investic do bydlení*“, „*posilování místní ekonomiky a politiky na místním trhu práce*“, prosazování „*aktivních politik v oblasti vzdělávání a získávání kvalifikace pro děti a mládež*“, a „*podpora ekologicky účinné a dostupné městské dopravy*“.

³ 3V souladu se sdělením Komise o „*Tematické strategii pro městské prostředí*“, KOM (2005) 718 v konečném znění.

⁴ <http://www.rfsustainablecities.eu>

města, na základě zásady subsidiarity.

Vzhledem k tomu, že prototyp představený na neformálním setkání ministrů je stále třeba vyvíjet a testovat v nové etapě, ministři:

- opětovně potvrdili svůj závazek pokračovat i ve druhé fázi, v níž se předpokládá testování prototypu na souboru pilotních měst a zlepšení a dotvoření RFSC na základě tohoto textu a dokumentu Závěry pracovní skupiny MS/I, který navrhuje předání kompletního a plně funkčního nástroje na konci roku 2011 (v průběhu polského předsednictví);
- zdůraznili potřebu společné podpory ze strany členských států a Evropské komise a vyzvali Evropskou komisi, aby v tomto procesu přijala významnou roli, a spolupodílela se na vedení testovací etapy s Francií a dalšími zeměmi, které se dobrovolně přihlásí, včetně zemí příslušných předsednictví Rady EU;
- potvrdili svůj závazek, v rámci svých kompetencí a možností, pokračovat v tomto procesu a posilovat jej na vnitrostátní úrovni prostřednictvím pokračování vnitrostátních podpůrných skupin nebo dobrovolného vytváření nových skupin, vynakládat přiměřené úsilí na šíření, propagaci a využití Evropského referenčního rámce ve svých vnitrostátních souvislostech a přeložit prototyp RFSC a/nebo konečný nástroj do svého národního jazyka, tak aby byl přístupný všem;
- dospěli k závěru, že široká účast a zapojení evropských měst a velkoměst je klíčová pro úspěch rozvoje a budoucí implementace tohoto nástroje, a proto navrhli, na dobrovolném základě, řadu testovacích měst určených pro testovací etapu s cílem zjednodušit testování těmito městy ve vnitrostátních souvislostech, a v případě potřeby i komunikaci na evropské úrovni;

S přihlédnutím ke všem těmto doporučením, ministři:

- vyzvali nadcházející předsednictví k účasti v monitorovací etapě procesu;
- vyzvali místní samosprávy a jiné orgány, a zejména profesní sdružení, zástupce soukromého sektoru, nevládní neziskové organizace atd. k aktivní účasti v procesu;
- vyzvali všechny zainteresované subjekty na evropské, národní, regionální a místní úrovni, aby využily této příležitosti a podpořily šíření tohoto nástroje;
- zdůraznili potenciální příspěvek RFSC k řádné správě a k celoevropskému dialogu na všech správních úrovních na základě společného formátu a shodě;
- podtrhli jeho přidanou hodnotu z hlediska nové Evropské urbánní agendy a cílů strategie Evropa 2020.

C. O POTŘEBĚ UPEVNĚNÍ EVROPSKÉ URBÁNNÍ AGENDY V BUDOUCNOSTI

Oceňující práci v oblasti urbánní problematiky, vykonanou několika po sobě jdoucími předsednictvími Radě EU, a zejména pak výstupy z několika posledních neformálních setkání ministrů, již zmíněných v preambuli Deklarace, ministři dospěli k závěru, že nový rámec vyplývající z platnosti Lisabonské smlouvy zvyšuje potřebu koordinace mezi trojicí po sobě následujících předsednictví Radě EU. Proto se zdá vhodné započít se sjednocováním strategických oblastí pro zajištění návaznosti a koordinace mezi po sobě jdoucími předsednictvími a zajistit tak budoucí přípravu společného pracovního programu „Evropské urbánní agenda“, která musí dříve než dostane svou konečnou podobu postupně dozrát.

Kromě mezivládní podpory ministři rovněž ocenili příspěvky a podněty ze strany Evropské komise k urbánním záležitostem, zejména prostřednictvím urbánní dimenze politiky soudržnosti. V tomto směru vyzvali Evropskou komisi, aby se i nadále aktivně podílela na mezivládních procesech, které se týkají posílení a podpory evropského „*Urban Acquis*“.

Ministři rovněž zdůraznili potřebu posílit spolupráci a koordinaci s Evropským parlamentem, Výborem regionů, Evropským hospodářským a sociálním výborem, Evropskou investiční bankou, a

dalšími příslušnými organizacemi, které působí v oblasti urbánního rozvoje v Evropě.

Jako předběžný návrh tohoto společného pracovního programu se ministři zavázali povzbuzovat a podporovat následující společná opatření:

C.1. Posilování urbánní dimenze v politice soudržnosti.

Ministři považují města za místa s největším výskytem současného i budoucího potenciálu. Hrají klíčovou roli pro dosažení cílů strategie Evropa 2020, k vytvoření inteligentnější a udržitelnější evropské ekonomiky, která bude podporovat sociální začlenění. Proto zdůraznili, že politickou prioritou musí být zmocnění evropských měst k řešení výzev a uvolnění jejich potenciálu a posílení veřejné podpory urbánních politiky napříč Evropou, zejména prostřednictvím politiky soudržnosti.

Za tímto účelem se ministři shodli na další spolupráci s Evropskou komisí v diskusi o posouzení a zpracování silnějšího rámce urbánní dimenze v rámci politiky soudržnosti pro další programové období.

Ministři se shodli, že společným základem nového rámce urbánní dimenze v politice soudržnosti by měly být následující zásady: zapojení místních samospráv a měst při navrhování a provádění operačních programů; větší důraz na integrovaný přístup a udržitelný rozvoj měst; větší zaměření na územní a sociální soudržnost a jednodušší systém realizace.

C.2. Podpora větší soudržnosti mezi územními a urbánními otázkami a agendami a posílení urbánní dimenze v souvislosti s územní soudržností.

Ministři zdůraznili význam koordinace a soudržnosti urbánních a územních politik, berouce na vědomí dokument „*Územní otázky pro úspěšné naplnění strategie Evropa 2020*“⁵, s vědomím, že Evropa vytvoří inteligentnější a udržitelnější celek, který bude více podporovat sociální začlenění. Bude lépe využívat svou geografickou rozmanitost a územní potenciál ve všech regionech a městech a bude věnovat zvláštní pozornost mechanismům víceúrovňové správy s cílem zajistit větší soulad mezi různými odvětvovými politikami a mezi různými stupni státní správy.

V tomto ohledu se rozhodli prozkoumat možnosti silnější koordinace územních a urbánních otázek, při využití koordinovaného postupu, v rámci procesu posuzování Evropské územní agendy, která má být schválena během maďarského předsednictvím v první polovině roku 2011.

Ministři rovněž považovali za důležité posuzovat urbánní dimenzi v širších souvislostech s územní soudržností. Klíčová pro dosažení tohoto nového horizontálního cíle EU jsou města a vztahy mezi městy a sousedními komunitami, včetně partnerství velkoměst a městských a venkovských oblastí, při zvažování jejich rozmanitosti. Proto by měla být urbánní dimenze nedílnou součástí koncepce územní soudržnosti.

C.3. Pokračující podpora výzkumu, srovnávacích studií a statistik, výměna příkladů dobré praxe a šíření znalostí o urbánních tématech a posilování jejich vzájemné koordinace.

Ministři dospěli k závěru, že kromě výměny příkladů dobré praxe, týkajících se šíření znalostí, je klíčová také návaznost na podporu výzkumu, srovnávacích studií a statistik k urbánní problematice.

To bude vyžadovat energetičtější koordinaci a podporu výzkumných programů na národní úrovni a nadnárodních projektů evropského rozsahu. V tomto ohledu poděkovali ministři Evropské komisi za to, že sehrála významnou úlohu v podpoře Evropského výzkumného prostoru v oblasti urbánních témat a za poskytnutí značné podpory urbánnímu výzkumu prostřednictvím rámcových programů pro výzkum, zejména pak financováním sítě URBAN-NET.⁶ Bylo by velmi užitečné pokračovat i po roce 2010 v cestě na jejímž počátku stojí síť URBAN-NET a koordinovat mezinárodní výzkumné programy zaměřené na urbánní problematiku a mezivládní financování výzev k předkládání nadnárodních projektů. V neposlední řadě by bylo vhodné rozšířit počet zapojených

⁵ Společný příspěvek vrchních ředitelů odpovědných za politiku územního rozvoje v Evropské unii schválené v Seville dne 10. května 2010.

⁶ <http://www.urban-net.org>

států. Ministři současně vyzvali Komisi, aby uvažovala o urbánní dimenzi v rámci současně platného Sedmého rámcového programu, a zdůraznili význam jeho podpory i do budoucna. Konečně také vyzvali Komisi a dotčené vnitrostátní úřady ke zkvalitnění analýzy územní dimenze urbánní dynamiky v rámci programu ESPON.

Ve světle doporučení portugalské zprávy předložené v Lipsku o potřebě větší spolupráce mezi poskytovateli znalostí, vzali ministři na vědomí pokrok, kterého bylo dosaženo prostřednictvím spolupráce Evropských urbánních sítí, a také prostřednictvím spolupráce mezivládních iniciativ a iniciativ Komise, zejména pak přivítali očekávané vytvoření Společného vyhledávače pro programy EUKN⁷ a URBACT⁸. Ministři současně přivítali závazek několika členských států k další účasti ve znalostní síti EUKN v období 2011 - 2015 a ocenili jejich úsilí při zřizování EUKN jako Evropského seskupení pro územní spolupráci.

Na závěr ministři zdůraznili potřebu posílení všech těchto iniciativ a přivítali švédskou, španělskou a belgickou iniciativu založit pracovní skupinu spojenou s Pracovní skupinou městského rozvoje (Urban Development Group), která bude prověřovat možnosti a definovat strategie k prosazování koordinace a reflexe témat souvisejících s urbánním výzkumem a znalostmi.

C.4. Podpora udržitelného rozvoje měst a integrovaných přístupů na základě posílení a vývoje nástroje pro implementaci Lipské charty na všech úrovních.

Ministři opětovně potvrdili, že víceúrovňová politika popsaná v Lipské chartě, je nezbytným předpokladem pro integrovanou politiku urbánního rozvoje. Takový přístup integrovanou politiku urbánního rozvoje usnadní a zároveň pomůže naplnit cíle strategie Evropa 2020 a Strategie udržitelného rozvoje EU. V tomto ohledu je zřejmé, že Lipská charta nesmí zůstat pouhým souborem zásad a musí se stát živým dokumentem, na jehož základě bude možno vypracovat konkrétní strategie k implementaci všech jejích doporučení.

Ministři dospěli k závěru, že stávající koordinační nástroje musí být posíleny, a že je nutno prověřit vývoj nových nástrojů pro integrované a udržitelné urbánní politiky na všech úrovních správy: místní, regionální, národní i evropské. Na městské úrovni RFSC nabídne užitečný nástroj pro podporu integrovaného přístupu. Na regionální a národní úrovni je třeba intenzivněji využívat stávající koordinační struktury a prověřovat možnosti nových koordinačních nástrojů směrem k integrovanému přístupu k urbánním politikám. Jak již bylo uvedeno výše, na evropské úrovni je nutno posílit spolupráci mezi členskými státy, evropskými orgány a městskými sdruženími a sítěmi.

V tomto ohledu je vítána iniciativa zahájená českým předsednictvím, která sleduje implementaci zásad Lipské charty na národní úrovni jednotlivých států. Závěry tohoto průzkumu ukazují potřebu další podpory udržitelného rozvoje měst a integrovaného urbánního přístupu, zejména v oblasti národních politik, za které odpovídáme.

V tomto smyslu bude španělská, belgická a maďarská iniciativa o prozkoumání metod pro adresnější implementaci zásad Lipské charty na všech úrovních veřejné správy prověřována od druhé poloviny roku 2010.

C.5. Úvahy o nejdůležitějších výzvách, kterým evropská města budou v budoucnosti čelit.

Ministři přivítali iniciativu Evropské komise k procesu úvah o výzvách a modelech pro města budoucnosti.

Ministři rovněž podpořili maďarskou iniciativu otevřít tematickou diskusi ke dvěma hlavním výzvám, kterým budou evropská města v budoucnosti čelit: změně klimatu – pokračování úvah vyslovených v období slovinského, francouzského a švédského předsednictví – a dopad demografických změn.

⁷ <http://www.eukn.org>

⁸ <http://urbact.eu>

REFERENČNÍ DOKUMENT K INTEGROVANÉ REGENERACI MĚST A STRATEGICKÉMU POTENCIÁLU PRO INTELIGENTNĚJŠÍ A UDRŽITELNĚJŠÍ MĚSTSKÝ ROZVOJ V EVROPĚ, PODPORUJÍCÍ VĚTŠÍ SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ

1. Strategický význam integrované regenerace měst pro dosažení inteligentnějšího a udržitelnějšího městského rozvoje, podporujícího větší sociální začlenění

Jak již bylo uvedeno ve strategii Evropa 2020 schválené na poslední červnové Radě, Evropská unie čelí řadě zásadních výzev, pokud jde o hospodářství (finanční a ekonomická recese, globalizace atd.), sociální otázky (nezaměstnanost, sociální integrace, demografická struktura, nerovnost atd.) a životní prostředí (změna klimatu, ochrana přírodních zdrojů atd.), přičemž zastává názor, že: *„náš výchozí bod z krize musí být zároveň vstupem do nové ekonomiky. Aby se naše a budoucí generace mohly i nadále těšit vysoké kvality života, podpořeného jedinečnými evropskými sociálními modely, musíme jednat již nyní. To, co potřebujeme, je strategie, která promění EU na inteligentní a udržitelnou ekonomiku podporující sociální začlenění, jež přinese vysokou míru zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti“*. V tomto smyslu strategie Evropa 2020 stanoví tři vzájemně se posilující priority: inteligentní růst podporující ekonomiku založenou na vědomostech a inovaci; udržitelný růst, podporující efektivnější, ekologičtější a konkurenceschopnější ekonomiku; a všeobecný růst podporující ekonomiku s vysokou mírou zaměstnanosti, která pozitivně působí na sociální a územní soudržnost.

V tomto ohledu hrají města hlavní roli pro dosažení obecných a specifických dílčích cílů strategie Evropa 2020. Pokud zkoumáme dopad těchto výzev na evropská města a uvažujeme o něm z klasického hlediska několika rozměrů udržitelnosti (hospodářského, sociálního, environmentálního, kulturního a správního), vychází najevo, že „obnova měst“ může mít skutečně strategickou úlohu pro budoucnost městského rozvoje v Evropě, a představuje příležitost, jak pomoci v řešení úkolů evropských měst z tohoto různorodého hlediska a zejména v řešení stávajících městských struktur.

Z hlediska životního prostředí...

Pokud se budeme nejprve zabývat environmentálním rozměrem, jsou městské oblasti a města klíčovými aktéry pro celosvětovou udržitelnost a zvláště v boji proti klimatickým změnám, neboť jde o místa, kde je soustředěna největší spotřeba zdrojů (jak materiálů, tak energie) a produkce odpadů a emisí (včetně nejzásadnější produkce skleníkových plynů). K vyřešení rovnice udržitelného rozvoje měst, s ohledem na cíle strategie Evropa 2020 zahrnující závazek snížit skleníkové plyny o nejméně 20 % oproti úrovni z devadesátých let minulého století (nebo o 30 %, budou-li k tomu vhodné podmínky), zvýšení procenta energie z obnovitelných zdrojů na naší konečné spotřebě energie až o 20 %, a energetické účinnosti rovněž o 20 %, je ekologická efektivita nové městské zástavby (například prostřednictvím výstavby nových „ekologických oblastí“) nezbytnou, avšak ne postačující, podmínkou. Hlavní bitva o udržitelný rozvoj měst se bude vést v oblasti maximalizace možné ekologické účinnosti stávajících městských struktur.

K tomu je nutno realizovat skutečnou „zelenou, ekologickou a environmentální“ regeneraci měst, včetně takových klíčových oblastí jako:

– snížení dopravních potřeb na základě podpory programů blízkosti a smíšeného využívání

prostředků, při současné stimulaci více udržitelné mobility (v městském, velkoměstském a meziměstském měřítku) na základě: upřednostňování nemotorizovaných (města s podporou pěších zón a jízdy na kole)⁹, méně znečišťujících dopravních prostředků, podporující dostupnou a efektivní veřejnou dopravu, dostupnou i ve znevýhodněných oblastech, v nichž může hrát klíčovou roli v překonání fyzické izolace, a multimodálních dopravních sítí, a optimalizace městské logistiky;

– povzbuzení energetické účinnosti ve stávající zástavbě (zlepšením tepelné izolace vnějších stěn, střech a prosklených ploch, a účinnosti vytápění a dalších instalací), při zohlednění fyzického stavu zástavby;

– zlepšení řízení energetických a materiálových zdrojů a toků ve městě (metabolismus měst), včetně celého vodního koloběhu, odpadu atd., snaha o uzavření místních metabolických cyklů a snížení ekologické stopy;

– podpora obnovitelných energií a jejich zavádění a užití ve městech;

– recyklace půdy (prostřednictvím obnovy měst, přestavby nebo nového využití opuštěných, zpustlých nebo nevyužívaných oblastí atd.) jakožto klíčová strategie, která přispívá ke snížení záborů půdy a tím bojuje proti „rozdávání měst“;

– podpora spotřeby místních ekologických výrobků za účelem zkrácení spotřebitelských okruhů a k posílení místní ekologické ekonomiky;

– ochrana přírodních, krajinných, lesních, vodních zdrojů, zemědělských oblastí atd. kolem měst a posílení jejich vazeb nebo spojení s městy (například s pomocí zelených pásů či koridorů napojených a navazujících na síť veřejných parků a prostranství), „obnova zeleně“ ve stávajících městech atd.

Závěrem nelze opomenout, že kromě strategií směřujících ke zmírnění klimatických změn existuje i potřeba stimulovat strategie k adaptaci na tuto změnu, zejména v pobřežních oblastech nebo v okolí řek, které budou dotčeny zvyšující se hladinou moří nebo záplavami, nebo v oblastech, v nichž se očekává největší vliv oteplování. Nové uvažované scénáře naznačují potřebu měst vyvinout aktivní strategie k ochraně před těmito změnami („Pružná města“), k jejich ochraně před přírodními katastrofami nebo oteplováním a ke zlepšení vodohospodářství v časech sucha.

Ze sociálního hlediska...

Ze **sociálního hlediska**, jsou města – v nichž se dnes soustřeďuje většina evropské populace – místy, kde jsou neintenzivněji pocítovány demografické změny, problémy začlenění a sociální soudržnosti, problémy v oblasti integrace přistěhovalců, nezaměstnanosti, vzdělání, chudoby, multikulturality atd. Tyto komplikace, které se ještě zhoršily vlivem nedávné recese, převážně ohrožují nejzranitelnější skupiny obyvatelstva, a zejména některé „znevýhodněné oblasti v kontextu města jako celku“¹⁰, prohlubují sociální polarizaci a tím vedou k vyššímu riziku „sociální roztržičnosti“. Hlavními sociálními cíli strategie Evropa 2020 jsou podpora zaměstnanosti, snížení počtu lidí předčasně opouštějících vzdělávací systém a snížení rizika chudoby. Evropská komise dále doporučila¹¹, aby aktivní politiky v oblasti začlenění usnadnily integraci těch, kteří mohou pracovat, do udržitelného, kvalitního zaměstnání a poskytly zdroje, které postačují důstojnému životu, společně s podporou společenské účasti u těch, kteří pracovat nemohou, za použití kombinace přiměřené podpory v podobě příjmu, včetně trhu práce a přístupu ke kvalitním službám. Tyto cíle, společně se zavedením souboru jiných vzájemně propojených opatření – např. k integraci přistěhovalců, zajišťující rovné příležitosti ke vzdělání, školení orientovaného poptávkou, začlenění, zajištění dostupnosti služeb atd., jakož i další ekonomická a environmentální opatření, jako je fyzická renovace zástavby –, jsou klíčovými opatřeními pro stimulaci větší sociální integrace a soudržnosti, která umožní boj proti prostorové segregaci a sociální marginalizaci. V tomto ohledu jsou zejména důležité politiky v oblasti bydlení: na jedné straně lze slušné a dostupné bydlení považovat za jeden ze stavebních kamenů strategií v oblasti

⁹ Jak uvádí sdělení Komise „Akční plán pro městskou mobilitu“ (KOM (2009) 490 v konečném znění).

¹⁰ Lipská charta.

¹¹ Doporučení Komise ze dne 3. října 2008 o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce (vyhlášeno pod číslem dokumentu (KOM (2008) 5737) (2008/867/ES).

sociálního začlenění, zvláště u těch, kteří jsou vystaveni největšímu riziku vyloučení; zatímco na straně druhé může obnova bytového fondu, dovybavení a modernizace poskytnout hmatatelné a významné zlepšení v každodenním životě obyvatel¹²; a v neposlední řadě umožňují sociálně vyvážené politiky v oblasti bydlení snížit sociální polarizaci na úrovni sousedství. Dle doporučení neformálního setkání ministrů v Rotterdamu v roce 2004¹³, při zvažování všech těchto druhů opatření v integrovaných programech nebo urbanistických plánech je zvláště účinná intervence v nejvíce znevýhodněných oblastech.

Z ekonomického hlediska...

A konečně, z **ekonomického hlediska**, je ve městech soustředěna velká část evropského lidského, sociálního, kulturního a ekonomického kapitálu atd., proto je jeho optimalizace a zhodnocení klíčové i pro strategii celosvětové konkurenceschopnosti, v níž je „tradiční model evropského města“ jednou z hlavních výhod EU.

Ekonomické hlavní cíle strategie Evropa 2020 navrhuji zvýšit zaměstnanost a investice do výzkumu a vývoje. K tomu se jeví jako nezbytné vyvinout strategie k „obnově městské ekonomiky“, které v souladu s různými místními souvislostmi směřují ke konkurenceschopnější ekonomice, v níž se hospodářský pokrok postupně odděluje od spotřeby zdrojů, stimuluje znalostní ekonomiku a ekonomiku tvořivosti, mimořádného výkonu a inovace, a posiluje vnitřní vývoj a diverzifikaci místních výrobních systémů, při vhodné organizaci trhu práce prostřednictvím vzdělání a průběžného školení pracovníků.

Nové vybavení budov, jejich renovace a modernizace infrastruktur jsou některými nezbytnými požadavky pro atraktivitu města, ale také dosti pracovně náročnými sektory. Představují proto potenciální zdroj pracovních příležitostí, který by mohl absorbovat nezaměstnané pracovníky, zejména ze sektoru nové výstavby (který v současnosti zaznamenává v některých členských státech významný propad). Současně se jedná i o více specializovaný sektor, který je vhodný pro vytváření nových místních malých a středně velkých podniků s určitým řetězovým dopadem na inovace a průmysl. Tyto příležitosti jsou ještě významnější v případě „zelené, ekologické a environmentální regenerace“, která vychází ze stimulace energetické účinnosti budov a zařízení, udržitelné mobility, zavádění obnovitelných energií ve městech atd. Jak naznačila strategie Evropa 2020¹⁴, toto odvětví přináší mimořádné příležitosti nejen pro vytváření nových podniků a pracovních příležitostí, ale i pro inovace a konsolidaci vedoucího postavení Evropy v tomto sektoru.

V neposlední řadě má současná krize také individuální a rodinný rozměr, jehož následky se obzvláště tvrdě projevují v nejzranitelnějších a nejhudších čtvrtích. Integrovaný přístup by zde mohl mít velice pozitivní dopad, prováděním propustnější ekonomiky a sociální politiky, která by byla více zacílena na nejmázněji zasažené oblasti. V tomto ohledu přispívá posilování sociálního zabezpečení a sociálních služeb nejen ke zlepšování kvality života občanů, ale i k ekonomickému rozvoji města.

Z hlediska územního plánování, architektury a kultury...

Města a dědictví jsou klíčovými prvky a depozitáři bohaté a různorodé evropské historie a kultury. Naštěstí je dnes potřeba chránit historické a kulturní dědictví města, zejména jeho architektonické dědictví a „Baukultur“, obecně brána za samozřejmou jako způsob zachování kolektivní paměti, která je modelem evropského města vlastní. Nicméně kromě ochrany dědictví z fyzického hlediska je často nezbytné zajistit jeho obyvatelnost a atraktivitu, aby město bylo skutečně živé.

Z architektonického hlediska umožní modernizace budov překonání mnoha nedostatků stávající zástavby; zejména u řady obydlí ze druhé poloviny 20. století, která nebyla postavena dostatečně kvalitně, je potřeba zlepšit jejich funkčnost, rozmanitost a přizpůsobit je současné typologii rodiny a demografickému složení a podpořit ekologickou efektivitu budov a příslušenství, čímž bude vyřešena problematika dostupnosti a nedostatků kapacit, které přetrvávají dodnes

¹² Například: zlepšení fyzické dostupnosti je zásadní pro podporu samostatnosti a účasti na společenském životě pro lidi s postižením a straší spoluobčany.

¹³ Závěr 3.6 o sociálním začlenění.

¹⁴ Splnění cíle 20 % obnovitelné energie může vytvořit více než 600 000 pracovních příležitostí v EU, a přidáme-li k tomu 20% v oblasti energetické účinnosti, hovoříme o více než 1 milion nových pracovních příležitostí.

atd., také umožní zvýšit jejich architektonickou kvalitu, rozmanitost a zdůraznit jejich identitu.

Přehodnocení zpustlých veřejných prostranství a vytvoření nových otevřených prostor, společně s ochranou nebo requalifikací architektonických forem, přispěje nejen ke zlepšení městské scenérie a krajiny a přinese kvalitu do mnoha našich městských struktur. Toto zvýší jejich atraktivitu pro vysoce kvalifikované pracovníky a podniky, ale rovněž se zvýší jejich atraktivita a prohloubí se ztotožnění místních obyvatel s městským prostředím a jejich komunitou. Vyústěním bude kulturní obohacení se těchto městských struktur, ale také vytvoření nebo znovuoživení občanské soudržnosti; hodnoty demokracie, koexistence, výměny, občanského pokroku, rozmanitosti, společného života a svobody jsou klíčovými faktory v kultuře evropského města, které jsou nejvíce vyjádřeny ve veřejné sféře.

Z hlediska veřejné správy...

Dobrá správa, založená na principech otevřenosti, účasti, odpovědnosti, efektivitě, soudržnosti a subsidiarity, je nezbytná k zajištění úspěšné implementace veřejných politik, účinnějšímu a efektivnějšímu rozdělování veřejných zdrojů a ke zvýšení přímé účasti občanů na správě, jejich zapojením, angažovanosti a posílení postavení jedince s tím, že spokojenost a blaho občanů jsou rovněž klíčové pro úspěch městských politik.

Dobrá správa získala na ještě větší důležitosti v současné finanční krizi, a je zvláště významná pro dosažení maximální optimalizace zdrojů a úsilí zdůrazněním spolupráce a synergií, víceúrovňové správy a integrovaného přístupu tak, jak je popsáno níže.

2. Směrem k obecné shodě na integrovaném přístupu v regeneraci měst, zejména v urbánním rozvoji obecně

Jaké jsou klíčové prvky integrovaného přístupu?

Lipská charta doporučila „větší využívání integrovaných přístupů v politikách pro urbánní rozvoj“. Zkušenosti a praxe získaná prostřednictvím národních, regionálních a místních projektů, jakož i z projektů financovaných z urbánních iniciativ EU (na jejichž základě bylo vyvinuto společné evropské „Urban Acquis“) prokázaly, že klíčovými prvky tohoto integrovaného přístupu, který získal na významu zejména v dobách nedostatku finančních zdrojů, jsou:

- Tento integrovaný přístup vyžaduje ze všeho nejdříve přijetí globálního přístupu a myšlení. To znamená nahrazení obvyklého sektoru nebo jednorozměrného přístupu novým transverzálním nebo vícerozměrným přístupem, který v sobě spojuje různé oblasti a zdroje politiky. To s sebou přináší i posuzování města jako celku: strategie a opatření by měly být jednotné a řešit celou spletnost rozvoje města, s přihlédnutím k úloze jednotlivých částí města v celé struktuře.

Tento holistický přístup rovněž znamená myšlení a práci - a rozdělování zdrojů - ve všech rovinách udržitelnosti — ekonomické, sociální, kulturní a environmentální — a současně takovým způsobem, aby opatření přijímaná v jednotlivých rovinách měla pozitivní vliv na ostatní roviny, nebo aby alespoň zabránila jejich vzájemnému rozporu nebo negativnímu dopadu na ostatní roviny. Hlavní výzvou budoucnosti, pokud jde o urbánní politiky, bude schopnost přinášet konvergentní odpovědi se stejnou měrou účinnosti na environmentální, sociální a ekonomické otázky ve městech.

- Uvádění tohoto integrovaného přístupu do praxe rovněž znamená řešení konfliktů, překonávání rozdílů a rozporů mezi vzájemnými vlivy těchto jednotlivých rovin a nalézání kompromisů v souladu s celkovými definovanými klíčovými zásadami města. Za tímto účelem je nutné nasměrovat tento společný závazek, k dosažení udržitelných výstupů, prostřednictvím zavedení vhodných koordinačních platforem a rámců - ať formálních či neformálních - pro politiky a opatření: „průřezová koordinace“ ke sloučení sektorových nebo jednorozměrných přístupů; „vertikální koordinace“ mezi všemi správními úrovněmi (EU/národní/regionální/střední/místní), prostřednictvím nových vzorců a uspořádání „víceúrovňové správy“¹⁵; „horizontální koordinace“ mezi všemi

¹⁵ Tato myšlenka je podrobněji rozvedena v bílé knize Výboru regionů o Víceúrovňové správě (2009)a v

aktéry zainteresovanými na „městské výstavbě“ (orgány státní správy, sektor nemovitostí a finanční sektor, odborná veřejnost atd.), které spojují přístupy seshora dolů a zezdola nahoru, a díky nimž se účast a zapojení veřejnosti stává významnou skutečností.

- Město, to je prostor a čas. Integrovaná povaha znamená hledání správného způsobu organizace všech „časových hledisek“ (krátkodobý/střednědobý/dlouhodobý horizont), všech „prostorových hledisek“ (region/městská oblast/malá, středně velká a velká městská sídla/oblasti atd.) a konečně, spojení těchto dvou.

Z časového hlediska je žádoucí překonat působ krátkodobého řízení města vytvořením strategických scénářů (ekonomický, environmentální, socio-demografický atd.) formulovaných prostřednictvím integrovaného městského plánu nebo vize s jasnými formulacemi a cíli, spojující v sobě rámcové vize s určitou mírou flexibility, pokud jde o konkrétní rozhodnutí, které umožní větší možnost přizpůsobení se, inovace a evoluce bez extrémních rozkolů a zajistí kontinuitu opatření a efektivní využití zdrojů.

Z prostorového hlediska musí integrovaný městský plán nebo vize jít nad rámec pouhého součtu jednotlivých nebo izolovaných opatření a současně zvážit jeho realizaci na funkční a administrativní úrovni.

- na místní úrovni by měla být integrovaná prostorová vize zohledněna v koordinaci opatření, s cílem zajistit vyvážený rozvoj města jako celku, i jeho částí a dál, s přihlédnutím k jeho úloze na daném území;
 - na regionální úrovni, v koordinaci sektorových a místních politik, na základě širší regionální perspektivy a formulace velkoměstských vztahů a vztahů městských a venkovských oblastí, za podpory regionálních klastrů spolupráce a inovace, při zajištění příspěvku územního hospodářského růstu jakožto hnací síly při posilování polycentrické struktury, a dobře vyváženého a integrovaného modelu na základě rozmanitých územních identit;
 - na národní úrovni, při zajišťování koordinace sektorových politik a efektivity víceúrovňové správy na všech administrativních stupních, podpoře polycentrického a vyváženého vnitrostátního rozvoje a mezinárodní konkurenceschopnosti, prostřednictvím rozvoje stávajících a plánovaných hospodářských, sociálních a funkčních vazeb a projektů spolupráce.
- Město je sociální stavba. „Integrovaný“ rovněž znamená „začleněný“ tj. pracující na formulaci „sociálního jádra“ ve sdíleném projektu společné koexistence boje proti sociálnímu vyloučení a prostorové segregaci.
 - Tato integrovaná povaha rovněž odkazuje na „integraci“ částí do celé struktury. Z toho vyplývá, že koncepční a funkční myšlení musí rovněž vycházet ze strategií nebo plánů s „integrovanými“, globálními nebo komplexními vizemi města jako celku. Optimální rozvoj je však často realizován prostřednictvím „územních opatření“ (na základě rozvoje oblasti). Ve městě, kde objekty (např. bytový fond, budovy) a subjekty (fyzické a právnické osoby) mají konkrétní prostorové uspořádání, je obvykle přínosné spojit „integrovanou“, globální nebo komplexní celkovou strategii s rozvojem oblasti, spíše než jednat o izolovaných objektech a subjektech (např. dům od domu, nebo budovu od budovy) nebo obecně či druhově.

Z praktického hlediska vyžaduje integrovaný přístup společný závazek k dosažení společných výsledků, pokud jde o udržitelnost měst, existenci spolupracujících multi-agenturních nebo průřezových týmů a rozpočtů různých orgánů nebo agentur, které jsou sdruženy nebo zaměřeny stejným směrem či směry, které konvergují.

Jaké jsou výhody integrovaného přístupu?

V situaci, kdy jsou urbánní výzvy stále složitější, ale kdy se veřejné a soukromé zdroje stále snižují, a v důsledku toho existuje potřeba dosáhnout více s menším množstvím prostředků, je nezbytné usilovat o získání hodnoty z každého vstupu veřejných i soukromých aktérů. Existuje potřeba rozbít

přístup „silážní jámy“, a vytvořit a financovat nové způsoby myšlení a pracovat na nabídce lepších, efektivnějších a udržitelnějších služeb. Integrovaný přístup tyto možnosti nabízí a tím umožňuje dosahování dalších synergických a multiplikačních efektů, při podpoře koordinace a vyhýbání se duplicitě, střetům nebo zásahům.

3. Jak chápeme Integrovanou regeneraci měst?

Integrovaná regenerace měst je chápána jako plánovaný proces, který musí přesahovat dílčí okruhy a přístupy, které až do dneška byly obvykle normou, aby řešil město jako funkční celek a jeho části jako složky celého organismu města, s cílem plného rozvoje a vyvážení spletitosti a rozmanitosti sociálních, ekonomických a městských struktur, při současné stimulaci vyšší ekologické účinnosti.

Cílem této koncepce „integrování regenerace měst“ je optimalizace, zachování nebo zhodnocení stávajícího městského kapitálu (sociálního, zástavby, životního prostředí, dědictví atd.) oproti jiným formám intervence, při nichž se v rámci tohoto kapitálu města pouze oceňují a zachovávají pozemky, prostřednictvím traumatizující demolice a vykořenění zbylého celku městského kapitálu¹⁶ a – což je nejžalostnější – sociálního kapitálu. Znevýhodněné městské oblasti nemají být vnímány jako problém, ale jako zdroj nevyužitého lidského talentu a fyzického kapitálu, jejichž potenciál je nutno podpořit tak, aby mohl přispět k celkovému občanskému pokroku a ekonomickému růstu města.

Tento strategický závazek k „integrování regeneraci měst“ nemá být v souladu s růstem města. Přirozeně, že kdekoliv je to jen možné, by mělo územní a městské plánování umožňovat přiměřený objem výstavby na pozemcích, která odpovídá ospravedlnitelným potřebám, za uplatňování podmínek „pevné kontroly nabídky pozemků a nesppekulativní výstavby“ obsažených v Lipské chartě. Je však rovněž žádoucí udržet v přijatelných mezích neomezený růst nebo rozrůstání měst, protože ve společnostech s v podstatě stabilním nebo klesajícím demografickým vývojem, jaký je v mnoha evropských městech, je růst nových předměstí z valné části živěn společně s nárůstem cen za bydlení a decentralizací pracovních příležitostí, služeb a zařízení, pocitem úpadku ze strany občanů nebo nedostatkem kvality života v některých současných částech města.

Ve zmenšujících se městech může být důležité najít rovnováhu mezi potřebou zachovat životaschopnost v jejich centrálních oblastech a obnovou a modernizací nájemních domů, a vyvarovat se možným neslučitelným vzájemně si odporujícím vedlejším účinkům, jako je například rostoucí počet nevyužívaných příbytků v renovovaných budovách.

Stručně řečeno, cílem je stimulovat městské politiky hojnosti prostřednictvím ucelených urbanistických přístupů, které řídí fyzické rozrůstání města jako nezbytný jev a kombinují závazek k integrování regeneraci měst ve stávajících strukturách a zástavbě s udržitelným integrovaným modelem růstu v nové městské zástavbě. Toto by mělo být založeno na „konceptu tradičního evropského města“, který třebaže je rozmanitý (a v tom spočívá i jeho bohatství), je snadno rozeznatelný svým úsilím o komplexnost, kompaktnost, funkční rozmanitost, pluralitu a sociální integraci s konečným cílem dosáhnout lepší rovnováhu a integraci mezi všemi rozměry udržitelnosti.

4. Jaké jsou operativní nástroje, které by mohly podpořit integrovanou regeneraci měst?

Z operativního hlediska, mezi nástroje, které by mohly podpořit integrovanou regeneraci měst, patří:

- Zavedení integrovaných plánů obnovy a programů, které současně berou v úvahu jak město jako celek, tak i jeho dílčí ambice, diagnostikuje problémy a příležitosti, a určuje použitá sektorová opatření (jakým způsobem je třeba je organizovat a koordinovat) k vytvoření synergií a překonání vzájemných rozporů, zajišťuje nezbytný konsensus mezi všemi městskými aktéry, včetně účasti veřejnosti.

¹⁶ To neznamená, že při určitých „akcích obnovy“ musí nutně dojít k demolici a přestavbě některé konkrétní budovy nebo že při jiných příležitostech („brownfields“, opuštěné, zpustlé oblasti nebo oblasti v úpadku) může být nejlepší jejich celková renovace.

- Mezi těmito plány a programy kombinujícím uspořádaný soubor opatření, která se soustředí na fyzickou opravu budov a městských ploch s dalšími integrovanými, výše uvedenými sektorovými opatřeními, a směrnicemi pro urbánní rozvoj, které stanoví kritéria pro intervence v oblasti fyzické obnovy, pro řízení využití, zlepšení veřejných prostranství a městské scenérie, ochranu krajiny a kulturního dědictví atd.
- Vzhledem k tomu, že různorodé sociální skupiny a široká škála městských aktivit a funkcí, jdoucích nad rámec určitých oblastí specializovaného využití, představují životaschopnost města, měli bychom usilovat o prohlubování kvality života, atraktivity a obyvatelnost všech městských struktur, zejména jeho centrálních částí a rezidenčních oblastí. To znamená: města a oblasti, kde může žít každý, v městském prostředí, které je „*aktivní, bezpečné a začleňující, dobře vedené, dobře propojené, dobře obsluhované, ekologicky citlivé, prosperující, dobře navržené a postavené, a spravedlivé pro všechny*“¹⁷. Aby toho bylo dosaženo, musí urbanistické plánování a správa města usilovat o vytvoření nebo opětovné nabytí dostatečné atraktivity a o optimální podmínky pro bydlení, a poskytnout prostředky ke „*splnění potřeb stávajících a budoucích obyvatel*“¹⁸, tak, aby se všechny části, které tvoří strukturu města, staly oblastmi, kde různé sociální skupiny mohou a „*chtějí žít a pracovat, dnes i v budoucnosti*“¹⁹.

V některých případech to může znamenat nárůst sociální a funkční složitosti a různorodosti v určitých oblastech (např. ve věžových blocích nájemních domů postavených po druhé světové válce), a to zvýšením atraktivity těchto oblastí pro nové obyvatele a nové aktivity, čímž dojde ke zlepšení sociálního mixu různých populačních a příchozích skupin a funkční rovnováhy v oblasti. V jiných případech však (nejčastěji v centrech nebo historických jádrech), může být nezbytné nastavit mechanismus ke snížení sociálního vyloučení nebo nezamýšlených vedlejších účinků gentrifikace, kterou mohou intervence v oblasti regenerace města občas způsobit, a která má nežádoucí účinek spočívající ve vytlačování určitých populačních skupin nebo životně důležitých funkcí pro správnou rovnováhu města, protože nemohou krátkodobě konkurovat jiným, ziskovějším aktivitám.

Typologie a druhy bydlení a dostupnost cen nájemních domů nebo domů v osobním vlastnictví, i to jsou některé klíčové prvky strategií. V zájmu zachování různorodé typologie bydlení je nutné, podporovat sociální rozmanitost a plurality sociálních skupin s rozdílnými příjmy a s rozdílným věkem ve stávajících strukturách města nebo jejich vytvářením, pokud taková rozmanitost v oblasti dříve nebyla.

- Veřejné financování regenerace měst je klíčové pro zajištění sociálních a environmentálních cílů ve střednědobém a dlouhodobém horizontu. Nicméně současný scénář omezených veřejných prostředků může přistoupit ke kombinaci různých typů stávajícího veřejného financování (evropské strukturální fondy, vnitrostátní, regionální a místní fondy atd.), společně s dalšími vzorci a novými finančními možnostmi (úvěry, revolvingové fondy, JESSICA atd.), jakož i s vývojem nových finančních a daňových pobídek pro soukromé podniky, ve snaze o zvýšení zapojení soukromých prostředků a finančních zprostředkovatelů a dalších městských aktérů do regenerace měst.
- Posilování stávajících a budování nových forem partnerství veřejného a soukromého sektoru v oblasti obnovy na základě zásad chování, které jsou pro obě strany srozumitelné a transparentní, vedené – v případě, je-li to nutné k povzbuzení účasti soukromého sektoru – orgány státní správy prostřednictvím pobídek, počátečních ekonomických stimulů a funkce katalyzátoru.
- Investice do budování kapacit a dovedností k řešení ekonomických, sociálních a environmentálních otázek, které se dotýkají míst, bez ohledu na jejich polohu (velkoměsta, města, městské a venkovské oblasti), jsou nezbytné pro podporu udržitelnosti. „Bristol Accord“ prosadila koncepci dovedností v oblasti „budování míst“ – jako vedení území; zapojení komunit, práce partnerství, řízení projektů, správa a vzdělávání napříč několika

¹⁷ Jedná se o osm charakteristik udržitelné komunity, dohodnutých v „Bristol Accord“, 2006.

¹⁸ Bristol Accord 2006.

¹⁹ Toto byla definice udržitelných komunit, která byla obsažena v „Bristol Accord“, 2006.

obory.

- Vzhledem k rozmanitosti evropských měst a velkoměst a široké geografické kontextuální rozdílnosti nelze použít „univerzální“ řešení pro integrované plány a programy regenerace měst s tím, že tyto plány a programy mohou následně těžit z místního rozvoje a implementace návrhu na správu a řízení zasazeného do místního kontextu, zejména s ohledem na stimulaci a zapojení veřejné účasti. Toto často vyžaduje předcházející otevřený a transparentní proces pro měření a vykazování výkonnosti tak, aby byla zajištěna udržitelnost ze strany místních občanů a další zúčastněných osob, posilování dovedností lidí a jejich přednostní informování a poskytování jim příležitosti k významnější účasti na rozhodování.
- V tomto ohledu se zdá být vhodné – jak pro sebehodnocení veřejných politik a pro informovanost občanů - zahrnout do plánů a programů městské regenerace relevantní monitorovací a hodnotící nástroje (počáteční, průběžné a následné hodnocení, soubor kritérií a ukazatelů atd.), aby bylo možno ověřit, zda byly dosaženy cíle a, podle potřeby, zvážit příslušné změny nebo úpravy.

5. Potřeba ustavit novou „urbánní alianci“, která zrealizuje integrovanou regeneraci měst v praxi

Uvedení tohoto uvažovaného strategického závazku o „městské regeneraci“ a „integrovaném přístupu“ do praxe si vyžádá novou „urbánní alianci“, v níž budou společně zapojeni všichni aktéři, kteří se podílejí na procesu „městské výstavby“: realitní sektor, finanční sektor, místní obyvatelstvo, orgány státní správy, odborná veřejnost atd. Tato nová „urbánní aliance“ by měla vycházet z konsenzu a měla by být legitimována novou formou správy, v níž sociální sítě a sítě občanů hrají vedoucí úlohu s tím, že jejím obecným cílem by mělo být zhodnocení, obnova a přeměna současného města, čímž dojde k optimalizaci lidského, sociálního, materiálního, kulturního a ekonomického kapitálu, který se zde soustředil na celou historii města. S využitím těchto prvků budou vybudována účinná, inovační, inteligentní, udržitelnější a sociálně integrovaná města, o které Evropa usiluje.